

Gasparri kedveltje volt, Pacelli államtitkár pedig, a későbbi XII. Pius pápa korántsem volt az az erőszakos és ravasz diplomata, mint államtitkár elődje. A kapcsolatok megerősödésében továbbá döntően közrejátszott az az együttműködés, amely a pápai államot a fasiszta Olaszország szövetségében lévő és sok tekintetben azonos eszmei-politikai vezetés alatt álló Magyarországhoz fűzte. Nem utolsósorban azonban közrejátszott az a bizalom s azok a személyes kapcsolatok is, amelyek a Szentszéknél Serédi primás személyéhez fűződtek.

Pomogyi László

DOI: <https://doi.org/10.55051/JTSZ1986-1p88>

EGYETEMI LEVÉLTÁRI NAP

A 350 ÉVES

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEMEN

A közelmúltban érdekes és figyelemre méltó tanácskozás zajlott le az Eötvös Loránd Tudományegyetem aulájában. Az ELTE Levéltári Bizottsága és a Magyar Történelmi Társulat Archeográfiai, Heraldikai és Genealógiai Szakosztálya 1984 őszén Egyetemi Levéltári Napot rendezett, amelynek keretében tudományos ülészakot rendeztek a történeti segédtudományok szerepéről, műveléséről. Az ülészak ideje alatt különböző történeti segédtudományi kiadványok kerültek a könyvtárosi pultokra, s ezzel párhuzamosan paleográfiai, heraldikai, genealógiai és fallerisztikai tanácsadó szolgálat működött.

Az Egyetemi Levéltári Nap megrendezésének kezdeményezője a Magyar Történelmi Társulat nemrégiben létrehozott Archeográfiai, Heraldikai és Genealógiai Szakosztálya volt, amelynek már eddig is több, nagy érdeklődéssel kísért rendezvényére figyelhetett fel az érdeklődő közönség. A különböző összejöveteleken elsősorban a történelem segédtudományait érintő kérdések, problémák kerültek megvitatásra, s időközben értékes tanulmányok foglalatoként megjelent a „Magyar Herald Nr.1.” (Forrásközlő, családtörténeti és címertani évkönyv). A szakosztály tevékenységéről a hírközlő szervek is rendszeres tájékoztatást adnak. A szakosztály tervei közt szerepel a „Magyar Herald” folytatása és a „Családtörténeti Adattár” című kiadványsorozat megjelentetése.

Az Egyetemi Levéltári Nap alkalmából rendezett tudományos ülészak jó alkalmat szolgáltatott Kumorovitz Lajos Bernát köszöntésére is. Poszler György egyetemi tanár, rektorhelyettes és Kállay István tanszékvezető egyetemi tanár, a szakosztály elnöke 50 éves egyetemi tanári jubileuma alkalmából köszöntötték az idős professzort, aki visszatekintve pályafutására, szeretettel emlékezett meg tanáraitól, akik őt indulásakor önzetlenül segítették, köztük is elsősorban Szentpétery Imréről.

A rendezvény előadásainak sorában elsőként Szögi László egyetemi adjunktus, az Egyetemi Levéltár igazgatója az egyetemi levéltárüggyel foglalkozott. Összefoglalta a hazai felsőoktatás múltját, intézményi kereteinek kialakulását. Ismertette a felsőoktatásra vonatkozó történeti forrásanyag keletkezésének körülményeit, hányatott sorsát, majd a XX. században bekövetkezett többszöri nagymértékű pusztulását. Öröndetes tényként említette, hogy ellentétben az általános felfogással e forrásanyag pusztulása nem volt

olyan nagy mértékű, mint azt korábban feltételezték. Az anyag inkább szétszóródott, elkallódott, kikerült abból a szerves egységből, ahol keletkezett, s így a kutatás számára elérhetetlenné vált. Most a legfontosabb feladat ezek őrzési helyének pontos feltérképezése, majd összegyűjtése és levéltári rendezése. Ilyen céllal alakult meg nemrég az ELTE Egyetemi Levéltára, amely napjainkban főleg a veszélyeztetett levéltári anyag mentését és feldolgozását végzi. Az előadó szólt még az összegyűjtött iratok és dokumentumok jelentős tudományos értékéről, és ismertette az egyetem történetének fő forráscsoportjait, s szorgalmazta az egyetemmel kapcsolatos szétszóródott tárgyi emlékek összegyűjtésére egyetemi múzeum létrehozását.

Kállay István tanszékvezető egyetemi tanár referátumában a forráskutatásról, forráskiadványokról beszélt. Kiemelte annak fontosságát, hogy az elmúlt években a történeti segédtudományok terén elért kutatási eredményeket minél hamarabb rendszerezék és közzétegyék. Szólt a szakosztály gondozása alatt álló „Családtörténeti Adattár” című sorozatról. A szerkesztők évente egy-egy ilyen kötet megjelenését tervezik, amelyek forrásközléseket és -feldolgozásokat egyaránt tartalmaznak. A kötetek majd az elkészült anyagok sorrendjében közlik a magyarországi családokat. Kb. 40 000 családra vonatkozó adatokat kívánna összeállítani. Feladatuk közé tartozik még az is, hogy a XVIII–XIX. századi nemességösszeírások anyagát közzétegyék, ami jelentős mértékben segítené a birtoktörténeti kutatásokat.

Gazda István tudományos kutató „Bibliográfia és forráskutatás” című előadásában a bibliográfiakészítés mostoha megítélését ecsetelve beszélt a megszakadt nagy bibliográfiai sorozatokról, például Gulyás Pál művéről, s a mai lehetőségekről. Szólt arról, hogy a megfelelő bibliográfiák hiánya a tudományos kutatást milyen mértékben hátráltatja.

Máthé Gábor az Államigazgatási Főiskola tanszékvezető tanára a közigazgatás-történet és a kortörténet kutatásának összefüggéseit elemezte, s utalt e témák iránt mind itthon mind külföldön megnőtt érdeklődésre. Az összehasonlító kutatási módszer hasznosságát hangsúlyozva kiemelte: olyan jogintézményeket kutassunk, amelyekből a ma embere is vonhat le tanulságokat. Kovacsics József tanszékvezető egyetemi tanár a II. József kori népszámlálás jelentőségéről, tudományos értékéről s a fejlődésre gyakorolt hatásáról beszélt, e népszámlálás 200. évfordulója alkalmából. Az előadásorozat záróakkordjaként Révész T. Mihály tanszékvezető egyetemi docens a XVIII. században népszerű több kiadást megért, de azóta méltatlanul elfelejtett jogi munkáról, Szegedi Tyrociniumáról tartott előadást, amiben e mű jelentőségét, utóéletét s a szerző rövid életrajzát ismertette.

Sáry Frigyes

DOI: <https://doi.org/10.55051/JTSZ1986-1p89>

A MAGYAR JOGÁSZ SZÖVETSÉG JOGTÖRTÉNETI BIZOTTSÁGA

A hazai jogtörténet-tudomány hosszú ideig egyetlen szervezete volt a felszabadulást követő években alakult Jogtörténeti Bizottság, amelyhez nemrégiben csatlakozott a Jogtörténeti Baráti Kör.